

Relevante kennisgegevens en waardestelling

Aanleiding: verzoek gemeente tot afvoeren van het monument

Rijksmonument 39400
Turfmarkt 61 8754 CJ te Makkum

PLATEELBAKKERIJ. TWEE PANDEN onder diepe zadeldaken, waarvan de eerste de top verloren heeft en het tweede een later vernieuwde top heeft.

Zaaknummer 1223088
Datum februari 2022

Uitkomst: Behouden in het register.

Waarderings criteria volgens uit art 9 van de beleidsregel aanwijzing rijksmonumenten en wijziging rijksmonumentenregister Erfgoedwet	Relevante kennisgegevens en waardestelling
<i>I Cultuurhistorische waarde: belang van het object/complex</i>	
1. als bijzondere uitdrukking van (een) culturele, sociaal- economische en/of bestuurlijke/beleidsmatige en/of geestelijke ontwikkeling(en);	Uitdrukking van eens bloeiende ambachtelijke bedrijfstak op vele plaatsen in Nederland aanwezig. Inmiddels zeldzaam. De plaats Makkum is min of meer synoniem geworden met het Makkumer aardewerk dat hier werd gemaakt. Als product (inter)nationaal gewaardeerd en gezocht antiek aardewerk. Tevens samenwerking met hedendaagse (keramiek) vormgevers zoals Hella Jongerius en Alexander van der Slobbe (Dutch Design stroming) Typisch familiebedrijf met lange geschiedenis. Oudste van Nederland.
2. als bijzondere uitdrukking van (een) geografische, landschappelijke en/of historisch-ruimtelijke ontwikkeling;	Karakteristieke ligging nabij het water vanwege aan- en afvoer grondstoffen en producten.
3. als bijzondere uitdrukking van (een) technische en/of typologische ontwikkeling(en);	In de gebouwen afleesbare ontwikkeling, van een zich ontwikkelend, vergrotend, moderniserend bedrijf. Op dit moment (februari 2022) is hiervan de (inmiddels leegstaande) eindfase nog herkenbaar aanwezig.
4. wegens innovatieve waarde of pionierskarakter;	Dit is uit de gebouwen zelf niet (meer) af te lezen.

5. wegens bijzondere herinneringswaarde.	Als herinnering aan het familiebedrijf Tichelaar dat hier vanaf tenminste de 17de eeuw heeft bestaan. Daarvoor op deze plek ook al aanwezige <i>briccaria</i> volgens kaart uit 1572 in opdracht van Caspar de Robles. Na aanvankelijk bakstenen en tegels te hebben geproduceerd, richtte het bedrijf zich sinds 1890 op ambachtelijk sieraardewerk. In 1960 verkreeg de onderneming het predicaat Koninklijk naar aanleiding van het 300-jarig bestaan. Product innovaties begin 21ste eeuw (dutch design) Sinds 2013 is de fabriek en de winkel aan de Turfmarkt gesloten en is het bedrijf elders in Makkum gevestigd. Het legt zich toe op de productie van bouwkeramiek.
II Architectuur- en kunsthistorische waarde: (bijzonder) belang van het object/complex	
1. voor de geschiedenis van de architectuur en/of bouwtechniek;	Als voorbeeld van bouwen voor een ambachtelijk keramisch bedrijf
2. voor het oeuvre van een bouwmeester, architect, ingenieur of kunstenaar;	De oude gebouwen op praktisch ambachtelijke wijze tot stand gekomen. Nieuwe toevoegingen en restauraties jaren 1990 en volgend onder architectuur uitgevoerd.
3. wegens de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp;	De historische architectuur (buitengevels) is te karakteriseren als: eenvoudig doch harmonisch. De aanpassingen in de jaren 1990 e.v. zijn ingrijpend geweest. Alle historische constructies zijn vernieuwd een historische indeling is niet meer zichtbaar. Balken en vloeren zijn van beton. De beide kappen zijn door moderne houten kappen vervangen. E.e.a.is met gevoel voor (moderne)kwaliteit ontworpen en uitgevoerd, maar is ten koste van het historische materiaal gegaan.
4. wegens het bijzondere materiaalgebruik, de ornamentiek en/of monumentale kunst;	NVT

5. wegens de bijzondere samenhang tussen exterieur en interieur(onderdelen).	Dit uit zich vooral in de achtergevel van het rechterpand. De geveltop is geheel gevuld met glas. De lichttoetreding was noodzakelijk voor het alhier gevestigde schildersatelier.
III Situationele en ensemblewaarde	
1. betekenis van het object als essentieel (cultuurhistorisch, functioneel en/of architectuurhistorisch en visueel) onderdeel van een complex;	Er is geen sprake van een complexbescherming, echter de plateelfabriek staat in directe functioneel ruimtelijke relatie tot de volgende vijf eveneens aan de Turfmarkt gelegen panden: 1. Turfmarkt 5 rm 39395. Huis Tichelaar. Door de eeuwen heen woonhuis van de familie Tichelaar rijk interieur met tegels. 2. Turfmarkt 7 rm 39396. In de 18de eeuw aangekocht en gebruikt als magazijn voor glazuur grondstoffen. 3. Turfmarkt 55, Het Pothuis, 1895 niet beschermd. Gebouwd als pakhuis en later expositieruimte. 4. Turfmarkt 57, niet beschermd, eenlaags gebouw met kap evenwijdig aan de straat, gelegen links naast het monument. Vermoedelijk vanouds bij het complex behorend of daarbij getrokken. 5. Moderne aanbouw rechts naast het monument, niet beschermd gebouwd op de plaats van een kleinere aanbouw en de boerderijachtige schuur. Diende als toegangs- en ontvangstruimte.
2. a. bijzondere, beeldbepalende betekenis van het object voor het aanzien van zijn omgeving; b. bijzondere betekenis van het complex voor het aanzien van zijn omgeving, wijk, stad of streek;	2a Door zijn hoogte en hoog opgaande daken beeldbepalende aan de Turfkade. Dit mede in relatie tot het beschermde gezicht Makkum.

3. a. bijzondere betekenis van het complex wegens de hoogwaardige kwaliteit van de bebouwing in relatie tot de onderlinge historisch-ruimtelijke context en in relatie tot de daarbij behorende groenvoorzieningen, wegen, wateren, bodemgesteldheid en/of archeologie; b. bijzondere betekenis van het object wegens de wijze van verkaveling/ inrichting/ voorzieningen.	NVT
IV Gaafheid en herkenbaarheid: belang van het object/complex	
1. wegens de architectonische gaafheid en/of herkenbaarheid van ex- en/of interieur;	Het uitwendig aspect voor wat betreft (gerestaureerde) voorgevels, zijgevels en achtergevel bovenzijde. Inwendig verzorgde moderne bedrijfspormgeving
2. wegens de materiële, technische en/of constructieve gaafheid;	idem
3. als nog goed herkenbare uitdrukking van de oorspronkelijke of een belangrijke historische functie;	In enigszins verarmde vorm. Casco's nog goed herkenbaar. Zaken als oven(s) schoorsteen, werkplaatsinrichtingen e.d. verdwenen.
4. wegens de waardevolle accumulatie van belangwekkende historische bouw- en/of gebruiksfasen;	Ja, daarin de restauraties en vernieuwingen van de jaren 1990 e.v. mee te nemen als logische consequentie van een in werking zijn technisch bedrijf.
5. (van specifiek het complex) wegens de gaafheid en herkenbaarheid van het gehele ensemble van samenstellende onderdelen (hoofd- en bijgebouwen, hekwerken, tuinaanleg e.d.);	Fabriekscomplex met niet beschermd bouwdelen en uitbouwen aan de achterzijde op dit moment nog goed herkenbaar.
6. in relatie tot de structurele en/of visuele gaafheid van de stedelijke, dorpse of landschappelijke omgeving.	In het bijzonder vanwege het beschermde gezicht.
V Zeldzaamheid	

1. belang van het object/complex wegens absolute zeldzaamheid in architectuurhistorisch, bouwtechnisch, typologisch of functioneel opzicht;	NVT
2. uitzonderlijk belang van het object/complex wegens relatieve zeldzaamheid in relatie tot één of meer van de onder I t/m III genoemde kwaliteiten.	Ooit heeft ons land vele aardewerk- en plateelbakkerijen gekend en ook in Makkum zijn er meerdere geweest. In Nederland resteren er nog enkele. Rijksbeschermd plateelbakkerijen zijn: Gouda (517611/12) Utrecht (Mobach 514170)

Gebruikte Bronnen

[Huis Tichelaar | Hendrick de Keyser](#)

[Pothuis \(Makkum\) - Wikipedia](#)

[Koninklijke Tichelaar Makkum - Wikiwand](#)

[Einde aan Makkumer aardewerk | Omrop Fryslân \(omropfryslan.nl\)](#)

Door gemeente toegezonden materiaal zoals bouwtekeningen

Foto's

Zie ook fotodocument dat door de gemeente is toegestuurd.

Turfmarkt 5 en 7

Turfmarkt 55

Middelste tableau Turfmarkt 55 met daarop de bedrijfsgebouwen. Linker goed herkenbaar. Het rechter een houten opbouw op een stenen onderbouw, later versteend. De boerderijachtige schuur rechts is gesloopt en samen met de kleine aanbouw vervangen door nieuwbouw. Het eenlaags pand links met de kap evenwijdig aan de straat staat er nog.

Foto 1990 Nog min of meer dezelfde situatie als het tegeltabelau.